

PROFEM
PRÁVO
POMOC

Přes vysoký výskyt násilí na ženách se v Česku oběti odškodnění často nedočkají.

V Praze dne 18.3.2022

Bezmála 80 procent žen, které zažily znásilnění, domácí násilí nebo stalking, se v rámci trestního řízení nedočká žádného odškodnění nemajetkové újmy od pachatele. Vychází to z výzkumu organizace proFem, v rámci kterého prošlo analýzou 556 rozsudků z let 2019 a 2020. V případech, kdy se obětí v trestním řízení odškodnění od pachatele vysoudit podařilo, jim soudy přiznaly v průměru jen 50 procent požadované částky.

Pouze čtvrtina obětí těchto činů o odškodnění vůbec požádala. Důvodem je řada systémových překážek, zejména nedostatečná znalost práv a komplikovanost systému, ve kterém je těžké se zorientovat. Oběti může také odstrašovat obtížné prokazování újmy nebo obava z přístupu orgánů, které se nárokem budou zabývat. Kromě toho je celý proces velice psychicky náročný a také nákladný, přičemž mnoho obětí si nemůže dovolit právní zastoupení a znalecké posudky.

„Společenská debata doposud nepovažuje odškodnění obětí násilí na ženách za něco běžného a normálního. Oběti proto čelí řadě strukturálních bariér, obávají se nepochopení, necitlivého jednání a také odsudku,“ dodává právnička organizace proFem Petra Sýkorová.

Avšak ani, když se oběti násilí na ženách do procesu pustí a odškodnění požadují, nemají vyhráno. Finanční odškodnění od pachatele za nemajetkovou újmu, tedy bolest či utrpení, které oběť zažívala či v případech způsobení traumatu stále zažívá, soudy ve více než 20 procentech případů nepřisoudily a nárok odkázaly do občanskoprávního řízení. Tento odkaz se však fakticky rovná zamítnutí nároku. Vidina dalšího dlouhého návazného procesu s nejistým výsledkem totiž oběti odrazuje a téměř nikdy do civilněprávního řízení nepokračují. Navíc i z těch obětí, které uspěly již před trestním soudem, jich polovina obdržela méně než 70 tisíc Kč. Tato částka, odpovídající necelým dvěma pražským průměrným platům, je nedostatečná a neadekvátní ve vztahu k závažnosti traumatu a zásahu do lidských práv, které oběti trestným činem utrpěly.

Nemajetkovou újmu, která je ze své podstaty neviditelná, bývá obtížné u soudu vůbec prokázat, náročné je také její vyčíslení. Průměrná požadovaná částka odškodnění, které po pachateli požadují oběti znásilnění za nemajetkovou újmu, činí 322 tisíc korun, u domácího násilí se jedná o 178 tisíc korun. U obou trestných činů soudy uznávají v průměru zhruba polovinu těchto částek.

„Z psychologického hlediska mohou být nemajetkovou újmu dopady trestného činu na psychické zdraví oběti. Ta může trpět posttraumatickou stresovou poruchou nebo depresivní či úzkostnou poruchou. Oběti často trpí poruchami spánku a koncentrace, mají časté flashbacky a noční můry,“ vysvětluje psychoterapeutka proFem Dana Pokorná. Tyto následky pak mají velký vliv na společenský či pracovní život oběti, kromě toho se jim také zvyšují náklady na lékařskou či terapeutickou péči.

Analýza vznikla v rámci projektu VICO (Victims Compensation), který je realizován za podpory Evropské unie programu Spravedlnost (2014-2020).

V případě dotazů souvisejících s výzkumem se neváhejte obrátit na:

Petru Sýkorovou, právničku, petra.sykorova@profem.cz,

Veroniku Ježkovou, odbornou garantku právních služeb, veronika.jezkova@profem.cz,

Jitku Polákovou, ředitelku organizace, jitka.polakova@profem.cz.